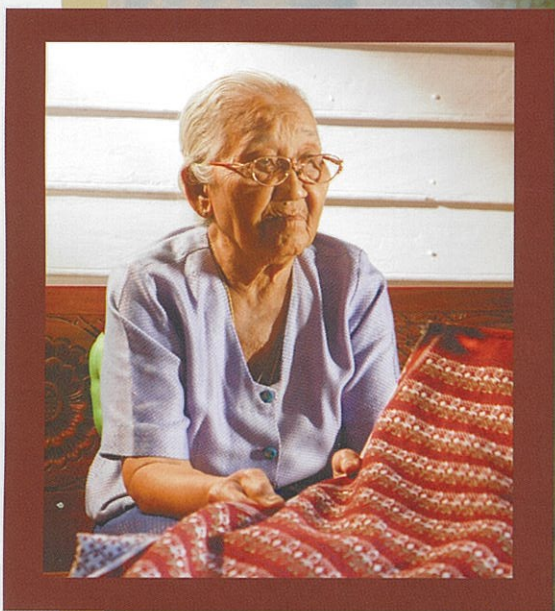

ครูาศิล นิลลออ

ผ้าทอนาหมื่นศรี

ชื่อ-สกุล นางกุศล นิลลออ
 วัน เดือน ปี เกิด พุทธศักราช ๒๔๗๓
 สถานที่เกิด อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง
 การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ ๔
 ที่อยู่ ๑๑๙ หมู่ที่ ๘ ตำบลนาหมื่นศรี
 อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง
 โทรศัพท์ ๐๗๕-๕๘๓๕๒๔
 ที่ทำงาน ๑๙/๑ หมู่ที่ ๘ ตำบลนาหมื่นศรี
 อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง

บิดา-มารดา
 ชื่อบิดา นายทอง ช่วยรอด
 ชื่อมารดา นางนาง ช่วยรอด
ครอบครัว
 ชื่อสามี นายสง นิลลออ

ครูกุศล นิลลออ

ผ้าทอนาหมื่นศรี

เกียรติคุณ/รางวัลที่ได้รับ

- ๒๕๔๕ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย
 รุ่นที่ ๒ ภาคใต้ ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
 จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
 สำนักนายกรัฐมนตรี
- ๒๕๔๕ กระทรวงมหาดไทย ยกย่องให้เป็นผู้นำอาชีพก้าวหน้า
 จังหวัดตรัง
- ๒๕๔๕ รางวัลชนะเลิศการประกวดชุดผ้าไทย ประเภทผ้าฝ้าย
 “มหกรรมผ้าไทย เทิดไถ้ราชินี”
- ๒๕๔๖ ได้รับการยกย่องเป็นคนดีศรีเมืองตรัง
- ๒๕๔๖ รางวัลชนะเลิศการประกวดผลิตภัณฑ์ผ้า ภาคใต้
 จากการประกวดผลิตภัณฑ์ผ้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
 ดีเด่นระดับภาค
- ๒๕๔๖ เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่ง ปฐมดิเรกคุณาภรณ์

ประวัติชีวิตและการศึกษา

ครูกุศล นิลลอบ เกิดเมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๗๓ ณ บ้านไสบ่อลึก หมู่ที่ ๗ ตำบลนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง บิดามารดา คือ นายทอง และนางนาง ช่วยรอด มีพี่น้องทั้งหมด ๕ คน ครูกุศลเป็นคนที่ ๔ เรียนจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนบ้านควนสวรรค์ ด้านชีวิตครอบครัวได้สมรสกับนายสง นิลลอบ กำนันตำบลนาหมื่นศรี มีบุตรด้วยกัน ๒ คน ธิดา ๑ คน

“สมัยก่อนเขาไม่ค่อยนิยมให้ผู้หญิงเรียนเท่าไร พอโตหน่อยเขาก็จะหาคู่ให้ ผู้หญิงเมื่อก่อนไม่ค่อยได้หาคู่เอง แต่ผู้ใหญ่จะเป็นคนหาให้เรา มีหน้าที่ต้องทำตามผู้ใหญ่ ผู้ชายคนไหนผู้ใหญ่เห็นว่าดี เหมาะสม เขาก็จะให้เราแต่งงานด้วย เสร็จแล้วเราก็ทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน”

หลังออกเรือนชีวิตครูกุศลเปลี่ยนไป เพราะจากการที่สามีเป็นผู้นำของหมู่บ้าน เป็นกำนัน ทำให้ครูกุศล ซึมซับการทำงานไปโดยไม่รู้ตัว ต้องรับแขก รับเจ้านาย รับเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาเยี่ยมหมู่บ้าน เพราะเมื่อก่อนไม่ว่ามีใครเข้ามาในหมู่บ้านก็ต้องเข้าหาผู้นำหมู่บ้านเพราะฉะนั้นคนที่ทำหน้าที่ต้อนรับก็คือครูกุศล ทำให้เห็นรูปแบบงานหลายอย่าง ได้รับรู้ปัญหา ได้เห็นการทำงาน แนวคิดในการทำงานหลายสิ่งหลายอย่างเกิดขึ้นตรงนี้

ประวัติการทำงาน

จนกระทั่งเมื่อปี ๒๕๐๖ กำนันสง ผู้เป็นสามีได้เสียชีวิต ขณะนั้นครูกุศลอายุได้ ๓๒ ปี ครูกุศลจึงต้องรับภาระเลี้ยงดูลูกเล็ก ๆ ๓ คนตามลำพัง ได้รับความลำบากพอสมควร อย่างไรก็ตาม ด้วยความผูกพันที่เคยเห็นกำนันสง ผู้เป็นสามีทำงานมาโดยตลอด ทั้งงานสังคมงานส่วนรวม ครูกุศลยังคงทำอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าใครขอความร่วมมือครูกุศลไม่เคยขัด หลายหน่วยงานเริ่มเข้ามาในหมู่บ้าน ซึ่งครูกุศลก็ยังคงต้องทำหน้าที่ต้อนรับอยู่เหมือนเดิม และไม่ว่าจะต้องประสานงานกับราชการในเรื่องใด ครูกุศลจะเป็นคนที่ถูกเลือกให้ไปทำหน้าที่แทบทุกครั้งแม้กระทั่งงานพัฒนาในหมู่บ้าน ครูกุศลก็เป็นหัวเรียวหัวแรง ยิ่งทำให้ครูกุศลเป็นที่รู้จักกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ประกอบกับภายหลังสงครามโลก ครั้งที่ ๒ การทอผ้าแบบโบราณของนาหมื่นศรีเริ่มหายไป นับว่าเป็นจุดอันตรายอย่างยิ่งที่จะทำให้ภูมิปัญญาของชาวนาหมื่นศรีหมดไป หากแต่ว่าการเข้ามาของพัฒนาการในครั้งนั้นได้จุดประกายที่จะมีการรวมกลุ่มเพื่อทอผ้า ทำให้มีการรวบรวมสมาชิกซ่อมแซมที่ขึ้นมาใหม่ และเริ่มทอผ้ารูปแบบต่าง ๆ โดยที่ผู้เป็นกำลังสำคัญตอนนั้น คือ ยายนาง ช่วยรอด มารดาของครูกุศล กับเพื่อน ๆ

ส่วนครูกุศลขณะนั้นยังทอผ้าไม่เป็น แต่ด้วยใจรักจึงมานะพยายามหัดทอ สนใจอย่างจริงจัง จนกระทั่งยายนางยอมถ่ายทอดวิธีการทอผ้าให้จนสามารถทอได้อย่างชำนาญ และเริ่มจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพทอผ้า ตำบลนาหมื่นศรีขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๖ เพื่อสานต่อเจตนารมณ์ของมารดา คือ ยายนาง ช่วยรอด จากชาวบ้านกลุ่มเดิมเพียง ๔ คน ที่มารดารวบรวมไว้เพื่อรื้อฟื้นการทอผ้าปัจจุบันกลุ่มทอผ้านาหมื่นศรีมีสมาชิกหลายสิบคน

“ยายเห็นว่าแม่เค้าทำก็เลยชอบ ทำด้วยความรัก ไม่ได้คิดว่าจะตั้งเป็นกลุ่มขึ้นมาขนาดนี้ ไม่ได้คิดว่าจะสร้างคนขึ้นมาขนาดนี้”

หลังจากตั้งกลุ่มก็เกิดปัญหาเรื่องการตลาด เพราะไม่รู้จะไปขายที่ไหน ก็ได้ครูกุศลเที่ยวเอาผ้าไปเวยขายตามบ้านบ้าง ตามตลาดนัดบ้าง ขายได้บ้าง ไม่ได้บ้าง อาศัยจากที่เคยเป็นภรรยาทำนโนในอดีต และได้รู้จักกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่างๆ ก็พยายามวิ่งเข้าไปขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานเหล่านั้น

ครั้น พ.ศ. ๒๕๑๘ หม่อมเจ้าหญิงวิภาวดี รังสิต (พระเจ้ายรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิต) ทรงทราบว่าชาวบ้านนาหมื่นศรีตั้งกลุ่มทอผ้าขึ้น จึงได้เสด็จมายังที่ทำการกลุ่มทอผ้า หลังจากนั้นหม่อมเจ้าหญิงวิภาวดี รังสิต ได้เชิญครูกุศลไปที่วังวิฑูย์ พร้อมกับให้นำผ้าทอไปขายที่วังด้วย ผลของการไปขายผ้าที่วังวิฑูย์ ทำให้ผ้าทอนาหมื่นศรี เริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น และส่งผลให้ชาวบ้านที่ทอผ้าเริ่มมีรายได้ บ้านครูกุศลจึงกลายเป็นทั้งที่ทำการกลุ่มทอผ้าและที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ประกอบกับบ้านของครูกุศลตั้งอยู่บริเวณโรงเรียนบ้านควนสวรรค์ จึงทำให้บ้านเป็นที่พักของครู และคนต่างถิ่นที่เข้ามาทำงานในหมู่บ้าน

พ.ศ. ๒๕๓๓ ครูกุศลได้ชักชวนสมาชิกเด็ก ๆ ประมาณ ๑๐ กว่าคน ทำให้จากที่มีสมาชิกเป็นผู้ใหญ่ ก็มีเด็ก ๆ เข้ามาแทนมากขึ้น มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับระบบกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม การประชุมกลุ่ม

พ.ศ. ๒๕๔๐ ทางกลุ่มทอผ้านาหมื่นศรีได้เงินสนับสนุนจากกองทุนชุมชน (SIF) ทำให้กลุ่มเกิดการขยายตัวอย่างต่อเนื่องและได้มีการก่อสร้างอาคารเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอ ซึ่งสร้างแล้วเสร็จใน พ.ศ. ๒๕๔๓ หลังจากนั้นบ้านของครูกุศลก็ลดบทบาทเป็นเพียงที่อยู่อาศัย เพราะจะต้องย้ายกลุ่มไปยังอาคารหลังใหม่

ปัจจุบันถึงแม้ครูกุศลจะมีอายุ ๘๐ ปีแล้ว ก็ยังมาช่วยดูแล และเป็นที่ปรึกษาให้กับสมาชิกอยู่เสมอ สมาชิกส่วนใหญ่จะมารวมตัวกันทอผ้าที่ศูนย์ บางก็ทอสำหรับเป็นผ้าผืนสำหรับตัดชุด บางก็ทอผ้าพื้นเมืองเพื่อให้เพียงพอสำหรับการวางจำหน่าย ภายในร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของศูนย์ฝึกอาชีพทอผ้าจึงมีผ้าทอหลากหลายรูปแบบวางจำหน่ายไว้เสมอ ทั้งผ้าผืนสำหรับตัดชุด ผลิตภัณฑ์ผ้าทอแปรรูปตามความต้องการของท้องตลาดและที่ขาดไม่ได้ คือ ผ้าทอพื้นบ้าน จุดเด่นที่สำคัญของผ้าที่ทอขึ้นใหม่นี้ คือ ลวดลายของผ้าทุกผืนล้วนเป็นลายผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอนาหมื่นศรีทั้งสิ้น

๐๐๓
๐๐๔

แนวทางการสร้างสรรค์งาน

ภาพที่ครูกุศลจำได้แต่ครั้งวัยเยาว์ คือ ทุกบ้านจะต้องมีกี่สำหรับทอผ้า ซึ่งภาพเหล่านั้นยังพอมิให้เห็นในปัจจุบัน เพราะมีสมาชิกกลุ่มส่วนหนึ่งที่ครูกุศลส่งเสริมให้รักษาภูมิปัญญาการทอผ้าแบบดั้งเดิมไว้เพื่อรักษาเอกลักษณ์ทางหัตถศิลป์ของผ้านาหมื่นศรีให้คงอยู่ ผ้าทอนาหมื่นศรี ส่วนใหญ่เป็นผ้ายกที่สืบทอดภูมิปัญญามาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษ มีลักษณะเด่นคือ เป็นผ้าที่ทอลวดลายยกนูนสูงขึ้นมาเหนือผืนผ้า ด้วยการทอสอดเสริมเส้นด้ายพุ่งพิเศษ นิยมใช้เส้นยืนและเส้นพุ่ง ส่วนพื้นผ้าสีแดง ส่วนเส้นพุ่งพิเศษที่ทำให้เกิดลวดลายบนผืนผ้านั้น นิยมใช้สีเหลืองเป็นส่วนใหญ่ ผ้าที่มีพื้นผ้าสีแดง ทอยกดอกให้เกิดเป็นลวดลายสีเหลืองจึงเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของผ้าทอนาหมื่นศรี

ด้วยแต่เดิมทุกครัวเรือนนิยมทอผ้าใช้เอง ทำให้ผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันของคนนาหมื่นศรี ล้วนถูกถักทอขึ้นอย่างประณีตซึ่งนอกจากผ้าถุงแล้ว ยังมีผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ที่ทอขึ้นเพื่อการใช้งานที่แตกต่างจากผ้าพื้นบ้านในท้องถิ่นอื่น ได้แก่ผ้าเช็ดหน้ามักเรียกกันในท้องถิ่นว่าลูกผ้า หรือ ผ้าน้อย (น้อย แปลว่าเล็ก) มีขนาดเล็ก นิยมทอยกดอก ในสมัยก่อนมักเหน็บไว้ที่เอวเพื่ออวดลายกัน ผ้าหม่ม เป็นผ้าผืนยาว ใช้สำหรับพับเป็นสไบพาดบ่า มีขนาดแตกต่างกันไปสำหรับชายและหญิง ถือเป็นผ้าอีกชนิดหนึ่งที่ชาวบ้านมักใช้อวดฝีมือการทอผ้าของตน ผ้าพานช้าง เป็นผ้าทอผืนยาว ใช้สำหรับพาดบนโคงศพ เป็นผ้าที่มีความสวยงาม ซึ่งสมัยก่อนชาวบ้านต้องทอเก็บไว้สำหรับงานศพของตนเองและการใช้ผ้าพานช้าง ยังถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ยังคงใช้อยู่ตราบนานทุกวันนี้

จากความตั้งใจของครูกุศล นิลลออ ในการสืบสานการทอผ้าของบรรพบุรุษจึงได้ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันรวบรวมลายผ้าของนาหมื่นศรีไว้ให้ได้มากที่สุด

“เราต้องฝึกเด็กไปเที่ยวหาคนโบราณไปเก็บลายไว้ทอ ว่าเค้าอยู่บ้านไหนไปเก็บผ้ามาไว้เรียน”

๒

๑. ครูกุศลและสมาชิกกลุ่มทอผ้า นำผ้าโบราณมาศึกษา นำความรู้จากผู้เฒ่าผู้แก่มาถ่ายทอดเพื่อมาช่วยกันแกะลาย

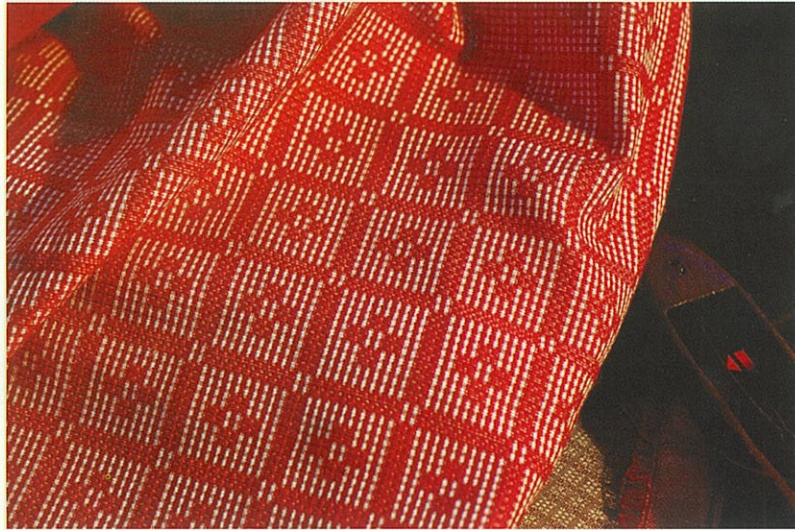
๑

๓

๒. เก็บตะกอลาย ๓. ผ้าพานช้าง

ลวดลายผ้านาหมื่นศรีที่รวบรวมไว้มีอยู่กว่า ๓๐ ลาย ซึ่งทุกวันนี้ ครูกุศลและสมาชิกกลุ่มยังต้องมาร่วมกันจัดการเพื่อรื้อฟื้นวิธีการทอผ้าลายโบราณเหล่านี้ให้สมบูรณ์ที่สุด เริ่มจากนำผ้าโบราณมาศึกษา นำความรู้จากผู้เฒ่าผู้แก่ มาถ่ายทอด เพื่อมาช่วยกันแกะลาย เก็บตะกอลาย และทดลองทอผ้าขึ้นมาใหม่เพื่อให้เกิดความชำนาญ ลายผ้าที่เลือกเพื่อการสืบทอดอย่างจริงจัง มีอยู่ด้วยกัน ๓ ลาย ได้แก่ **ลายลูกแก้ว** เพราะเป็นลายพื้นฐานของผ้ายกทั้งหมด ผู้ที่ทอผ้าพื้นจนชำนาญแล้วจะเริ่มหัดทอผ้ายกด้วยลายลูกแก้ว เป็นลายแรก **ลายแก้วชิงดวง** เป็นลายที่สวยงามและซับซ้อน แต่ต้องนำลายเดิมมาพัฒนาให้ลายมีความงดงามมากยิ่งขึ้น **ลายราชวัตรห้อง** เป็นลายที่ขาดผู้สืบทอดการทอมีแต่ฝืนผ้าโบราณมาเป็นตัวอย่าง ครูกุศลจึงเลือกที่จะรื้อฟื้นเก็บลายนี้ขึ้นมาใหม่จนสำเร็จ ลายผ้าที่เน้นเพื่อการสืบทอดทั้ง ๓ ลายนี้ ถือเป็นลายหลักที่ครูกุศลเน้นให้สมาชิกกลุ่มต้องทอเป็นทุกคนและยังใช้ลายเหล่านี้เป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์ลายผ้าใหม่ๆ เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอนาหมื่นศรีด้วยเช่นกัน

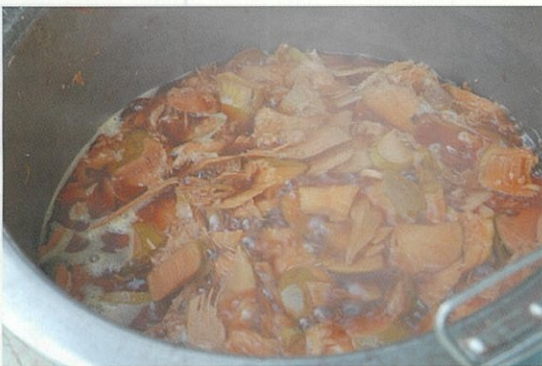
- ๑
- ๒
- ๓
- ๔
- ๕

๑. ลายราชวัตร
๒. ลายแก้วชิงดวง
๓. ลายแก้วกู่ หรือตาสมุก
๔. ลายลูกแก้ว
๕. ลายราชวัตรห้อง

ผลงานโดดเด่น

ครูกุศลได้สร้างสรรค์งานทอขึ้นมากมาย ผลงานทุกชิ้นล้วนเป็นความภาคภูมิใจเป็นสายใยรักที่ถักทอขึ้นมา แต่ละชิ้นมีความงดงามโดดเด่นผิดแผกแตกต่างกันไป งานด้านการจัดตั้งและบริหารกลุ่มทอผ้า ชักชวนให้สมาชิก ร่วมกันสืบทอดภูมิปัญญาบรรพบุรุษ นับเป็นคุณูปการอันใหญ่หลวงต่อแผ่นดินเกิด

ผลงานอีกชิ้นหนึ่งที่โดดเด่น และนำความภาคภูมิใจมาสู่ครูกุศลเป็นพิเศษและถือเป็นนวัตกรรมที่มีคุณค่าต่อสังคม นั่นก็คือ การส่งเสริมให้คิดค้นการย้อมสีธรรมชาติจากวัตถุดิบในท้องถิ่น เช่น การย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกมะพร้าว ที่ได้ค้นคว้าทดลองจนประสบความสำเร็จโดยการนำเปลือกมะพร้าวที่ยังอ่อนมาแช่น้ำปูนขาว ๓ คืน แล้วนำมาต้ม นาน ๑ ชั่วโมง จากนั้นกรองเอาแต่น้ำ แล้วต้มน้ำที่ได้โดยใช้ไฟอ่อนอย่างน้อย ๔๕ นาที แล้วจึงเร่งไฟให้แรงขึ้น นำเส้นฝ้าย ที่เตรียมไว้มาย้อม ใช้เวลาประมาณ ๑ ชั่วโมง จึงสามารถนำเส้นฝ้ายขึ้นมาล้างน้ำสะอาดหลาย ๆ ครั้งจนน้ำใส เส้นฝ้าย ที่ได้จะเป็นสีน้ำตาล ภูมิปัญญาการทอผ้านาหมื่นศรี ที่เสมือนภาพสีจางปรากฏเป็นภาพที่ชัดเจนขึ้น ทั้งยังแต่งแต้ม เพิ่มสีสันให้สวยงาม นี่คือมรดกทางภูมิปัญญาที่ครูกุศล นิลลอบ ได้ฝากไว้กับช่างทอผ้ารุ่นต่อไปของนาหมื่นศรี และแผ่นดินไทย

๑	๔
๒	๕
๓	๖

๑. ผ่านเปลือกมะพร้าวอ่อน
๒. แช่น้ำปูนขาว ๓ คืน
แล้วนำมาต้ม นาน ๑ ชั่วโมง
๓. กรองเอาแต่น้ำ แล้วต้มน้ำ
ที่ได้โดยใช้ไฟอ่อน
อย่างน้อย ๔๕ นาที
แล้วจึงเร่งไฟให้แรงขึ้น
๔. นำเส้นฝ้ายที่เตรียมไว้
มาย้อม ใช้เวลา
ประมาณ ๑ ชั่วโมง
๕. ล้างน้ำสะอาด
๖. ตากให้แห้ง

00൩

00൪

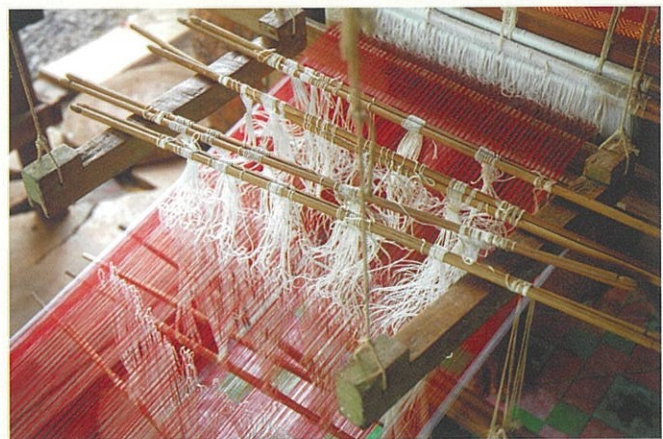

ถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นหลัง

เกือบ ๕๐ ปี นับตั้งแต่แรกตั้งกลุ่มจนวันนี้ ความเพียรในการสืบสานและสร้างสรรค์ ให้ผ้าทอนาหมื่นศรีมีชีวิตขึ้นมาอีกครั้ง สามารถสะท้อนถึงความเป็นครู ของครูกุศล ได้เป็นอย่างดี ครูที่ไม่ได้เน้นแค่การถ่ายทอดความรู้ แต่เป็นครูที่เน้นในการสร้างคน ดังจะเห็นได้จากสมาชิกของกลุ่มทอผ้าที่สามารถจัดการบริหารให้ศูนย์ทอผ้าแห่งนี้ดำเนินกิจการไปได้อย่างราบรื่น มีความชำนาญในการทอ มีความใฝ่รู้ในการค้นคว้า และสร้างสรรค์

เนื่องด้วยครูกุศล นิลลออ สร้างคนเหล่านี้ด้วยใจรัก และปลูกฝังความรักและห่วงใยในภูมิปัญญาการทอผ้านาหมื่นศรี ให้กับสมาชิกทุกคน

- ๑ ๑. เก็บตะกอลาย
- ๒ ๒. ตะกอลาย
- ๓ ๓. ครูกุศลและสมาชิกกลุ่มทอผ้า นำผ้าโบราณมาศึกษา นำความรู้จากผู้เฒ่าผู้แก่มาถ่ายทอด เพื่อมาช่วยกันแกะลาย

“สิ่งที่เราสร้างขึ้นมามันมีค่าทุกอย่าง...
กำลังสร้างคนตอนนี้ เพื่อที่ว่าจะไม่ให้สูญหาย
มันสร้างยากต้องสร้างคนไว้ด้วยต้องสร้างเด็ก
สร้างผู้ใหญ่ สร้างทุกอย่าง”

ครูกุศล นิลลออ